

NEW YORK TIMES BESTSELLER

MICHAEL WEISS
HASSAN HASSAN

ISLÁMSKÝ STÁT

UVNITŘ ARMÁDY TERORU

 C PRESS

Islámský stát

Uvnitř armády teroru

Islámský stát

Uvnitř armády teroru

Michael Weiss
Hassan Hassan

CPress
Brno
2015

Islámský stát

Uvnitř armády teroru

Michael Weiss
Hassan Hassan

Překlad: Jiří Berka

Odborná korektura: Luboš Kropáček

Jazyková korektura: Martina Mojzesová

Technický redaktor: Radek Střecha

Odpovědný redaktor: Tomáš Krejčířík

Authorized translation from the English language edition ISIS: Inside the Army of Terror.

Copyright © 2015 by Michael Weiss & Hassan Hassan

Published by arrangement with Regan Arts, LLC.

Cover art © Abaca

Translation © Jiří Berka, 2015

Objednávky knih:

www.albatrosmedia.cz

eshop@albatrosmedia.cz

bezplatná linka 800 555 513

ISBN 978-80-264-0883-3

Vydalo nakladatelství CPress v Brně roku 2015 ve společnosti Albatros Media a. s. se sídlem Na Pankráci 30, Praha 4. Číslo publikace 23 207.

© Albatros Media a. s., 2015. Všechna práva vyhrazena. Žádná část této publikace nesmí být kopírována a rozmnožována za účelem rozšiřování v jakékoli formě či jakýmkoli způsobem bez písemného souhlasu vydavatele.

1. vydání

ALBATROS MEDIA a.s.

OBSAH

Úvod	9
1 Otec zakladatel	17
Džihád Abú Mus'aba az-Zarqáwího	
2 Šejch zabijáků	35
Zarqáwí a al-Káida v Iráku	
3 Management zabíjení	55
Zrození Islámského státu v Iráku	
4 Původci chaosu	63
Írán a al-Káida	
5 Procitnutí	83
Iráčané se pouštějí do ISl	
6 Symptomy odchodu	97
ISl a Málíkí vyčkávají na Spojené státy	
7 Asadův zástupný spojenec	113
Sýrie a al-Káida	
8 Znovuzrození	129
ISl pod vedením Abú Bakra al-Bagdádího	

9	Zrazená revoluce	145
	Džihád přichází do Sýrie	
10	Konvertité a „pětihvězdičkoví džihádisté“	165
	Profily bojovníků ISIS	
11	Od Twitteru po Dábiq	181
	Nábor nových mudžáhidů	
12	Rozvod	189
	Al-Káida se odštěpuje od ISIS	
13	Reorganizace šejchů	209
	ISIS přibírá kmeny	
14	Ad-Dawla	219
	Spící buňky Islámského „státu“	
	Epilog	245
	Poděkování	253

*Věnováno Amy a Ole,
které si vytrpěly s ISIS
(i s námi)
více než kterékoliv
jiné manželky*

ÚVOD

K E KONCI ROKU 2011 KONTAKTOVAL ABDELAZÍZ KUWAN svého syrského strýce, aby mu pomohl setkat se s Rijálem al-Asadem, plukovníkem syrských vzdušných sil a jedním z prvních vojenských dezertérů, kteří opustili Baššára Asada. Abdelazíz, šestnáctiletý adolescent z Bahrajnu, se chtěl připojit k ozbrojenému povstání v Sýrii, ale jeho rodiče mu nedovolili odejít. Neposlechl je.

Počátkem roku 2012 vedla jeho první cesta do Istanbulu a pak, jako mnoho jiných bojovníků, podnikl třináctihodinovou cestu autobusem k pohraničnímu městu Reyhanli v jižním Turecku. Odtud překročil hranici do syrské provincie Aleppo. Byla to severní provincie, která celá padla do rukou ozbrojeným vzbouřencům proti Asadovi. Několik týdnů bojoval Abdelazíz v řadách umírněné frakce rebelů, než zjistil, že jsou zkorumpovaní a že bojují neefektivně. Pak vystřídal několik islamistických brigád. Nejdříve se připojil k Ahrár aš-Šám a pak k frontě Džabhat an-Nusra, ze které se později vyklubala syrská odnož al-Káidy. Tou dobou si již Abdelazíz získal reputaci neohroženého a zaníceného náboženského bojovníka, ale ze svých islamistických soudruhů byl stále více rozčarován, a navíc čelil tlaku ze strany své rodiny, aby se vrátil do Bahrajnu. Což nakonec koncem roku 2012 udělal. Když konečně dorazil domů, jeho matka mu okamžitě vzala pas.

„Potloukám se ulicemi [Bahrajnu] a cítím se jako vězeň,“ řekl o rok později Abdelazíz autorům a stále ještě s bolestí vzpomínal na dny, které strávil

jako svatý válečník. „Cítím se jako svázaný. Jako by mne někdo stále sledoval. Tento svět pro mě nic neznamena. Chci být svobodný. Chci se vrátit. Lidé obětují své životy, to je život ve cti.“

Abdelazízova rodina se přestěhovala do Bahrajnu z východní Sýrie v osmdesátých letech dvacátého století. Jeho rodiče mu poskytli prostředky, aby mohl vést spořádaný život. „Jeho otec jej vychovával dobře,“ vzpomínal jeden z jeho příbuzných. „Otec se staral, aby nebyl na nikom závislý, a chtěl, aby dosáhl vysokého společenského postavení.“ Dodal, že Abdelazíz byl „tichý“, „kultivovaný“ a „vždy se choval jako muž“.

Abdelazíz zůstal v Bahrajnu tři měsíce, než se mu podařilo přesvědčit matku, aby mu pas vrátila. O tři dny později odjel do Sýrie. Když tam dorazil, připojil se k ISIS (Islamic State of Iraq and al-Sham), což byla nejdisciplinovanější a dobře organizovaná džihádistická skupina v Sýrii, jejíž vedoucí postavení se právě posilovalo. Abdelazíz později uvedl, že se během svých posledních měsíců pobytu v Bahrajnu rozhodl pro ISIS na základě rozhovorů s „několika bratry“ ze Sýrie přes Skype. Při srovnávání s jinými islamistickými skupinami podobnými ISIS zjistil, že většina jeho bojovníků pocházela ze zahraniční. Abdelazíz postupoval v hierarchii ISIS vzhůru. Nejprve se stal koordinátorem mezi místními emíry a jinými skupinami rebelů, později doručoval zprávy a ústní dohody jako zástupce velitele. Když v létě roku 2014 dobyl ISIS obrovský kus země v Sýrii i v Iráku, Abdelazíz byl povýšen na bezpečnostního důstojníka, který měl na starosti tři města poblíž syrsko-iráckého pohraničního města Albu Kamal, což byla dlouho pro muže, jako byl on, vstupní brána mezi oběma zeměmi.

Když se Abdelazíz připojil k ISIS, odhalil v sobě nové vlastnosti. Zjistil, že je násilnický, brutální a odhodlaný. Nepřátelům stínal hlavy. Ve svém domě měl jezidskou dívku, která mu sloužila jako sexuální otrokyně (tzv. sabíja). Měl ji jako odměnu za svoji účast v bitvách proti iráckým kurdským silám pešmergů a jiným kurdským milicím v iráckém Sindžáru poblíž syrských hranic. Podle propagandistického magazínu ISIS s názvem Dábiq byla jedna pětina sexuálních otrokyň zajatých v Sindžáru rozdělena mezi ústřední velitele ISIS, kteří s nimi mohli zacházet podle

libosti. Zbytek byl rozdělen mezi obyčejné příslušníky, jako byl Abdelazíz, jako válečná kořist.

Abdelazíz nám ukázal obrázek své sexuální otrokyně. Ještě nebyla dospělá. Abdelazízovi „patřila“ asi měsíc, než ji přenechal jiným velitelům ISIS.

Znásilňování nijak neodporovalo tomu, co Abdelazíz považoval za morální povinnosti zbožného muslima. Jeden z jeho spolubojovníků řekl, že Abdelazíz zakrýval během zpráv televizní obrazovku, aby skryl obličej ženy hlasatelek. Často citoval korán a hadísy (hadíth), ústní sdělení přisuzovaná proroku Mohamedovi, a okázale hovořil o ad-Dawla jako o „státu“, což je termín, který ISIS používá ve spojitosti se svými aktivitami. Na otázku, co by udělal, kdyby jeho otec byl členem an-Nusra a kdyby se potkali v nějaké bitvě, odpověděl Abdelazíz pohotově: „Zabil bych jej. Abú Obeida [jeden z druhů proroka] zabil v bitvě svého otce. Komukoliv, kdo bude chtít způsobit újmu ad-Dawla, bude uřata ruka.“ Abdelazíz rovněž nazýval své příbuzné v bahrajnské armádě nebo v bezpečnostních silách jako „odpadlíky“, protože armáda jeho adoptivní vlasti byla členem mezinárodní koalice vedené Spojenými státy, která se tehdy účastnila bombardování ISIS.

Než odešel, aby se připojil k džihádu v Sýrii, byl Abdelazíz v teologii nováčkem, který sotva dokončil jeden rok studia islámu v náboženské škole v Saúdské Arábii. Odešel ze střední školy v Bahrajnu a odcestoval do Medíny, aby zde studoval islámskou právní vědu šarí'a. Podle jednoho z jeho rodinných příslušníků se ve škole vyhýbal těm, kteří nebyli oddáni víře, a převážně se pohyboval ve společnosti studentů zastávajících tvrdou linii. Brzy se začal uchylovat k „jazyku džihádistů“ a neustále připomínal neutěšené podmínky sunnitských muslimů v Africe, na Blízkém východě a v jihovýchodní Asii.

Na bitevním poli v Sýrii jeho proměna pokračovala. Říkal si Abú al-Mu'tasim po osmém abbásovském chalífovi al-Mu'tasimovi Billáhovi, který byl znám tím, že vedl armádu, aby pomstil urážku ženy, které se dopustili byzantínští vojáci. Abdelazíz řekl, že chtěl následovat abbásovského chalífu

a podporovat bezmocné muslimy v Sýrii a Iráku. Přestože byl jmenován do funkce bezpečnostního důstojníka, vždy vyhledával jakoukoliv možnost bojovat v předních liniích. „Nemohu jen vysedávat,“ řekl nám. „Přišel jsem, abych zde usiloval o mučednickou smrt, a vyhledávám ji všude.“

Dne 23. října roku 2014 ji Abdelazíz našel. Zastřelil jej syrský ostřelovač v Deir Ez-Zoru v oblasti al-Hawíqa.

Když se bojovníci připojí k nějaké skupině, obvykle napíšíou závět, která má být předána jejich rodinám ihned poté, co zemřou. Abdelazíz napsal své matce následující text: „Jak víš a sleduješ televizní kanály, nevěřící a *ráfida* [bigotní výraz pro šíity] zašli ve svém útisku, vraždění, mučení a zneuctění muslimské cti příliš daleko. Já, z vůle boží, se nemohu dívat na to, jak jsou vražděny mé muslimské sestry a bratři, zatímco se někteří z nich obracejí na jiné muslimy a zjišťují, že jim nikdo nepřichází na pomoc, já jen vyseďávám a nedělám nic. Chtěl jsem být jako al-Muta'sim Billáh. A nejdůležitějším důvodem je, že jsem toužil po nebi, v blízkosti proroka Mohameda, pokoj s ním, a že jsem chtěl v posmrtném životě požádat, aby vám bylo odpuštěno.“

Když ISIS vtrhl v polovině června roku 2014 do Mosulu, hlavního města provincie Ninive, svět byl v šoku a reagoval zmateně. Muži velmi podobní Abdelazízovi dobyli část Blízkého východu, odpovídající přibližně rozloze Velké Británie. Pouhá tisícovka z nich dobyla město ve středním Iráku, chráněné až třiceti tisíci vojáky a policisty, které vycvičili Američané a kteří se vytratili a přenechali ISIS terénní vozy typu Humvee a tanky Abrams, vyrobené v Americe, v hodnotě desítek milionů dolarů. Co je to za teroristy, kteří řídí obrněné vozy a tanky? Je ISIS nějakou organizací, nebo se spíše podobá armádě?

Pět měsíců před pádem Mosulu měl prezident Obama interview s Davidem Remnickem z listu New Yorker, ve kterém ISIS bohužel podcenil a označil jeho příslušníky za skupinku teroristických začátečníků. Nyní tito začátečníci převálcovali ochranné bariéry, které oddělovaly moderní národní státy Sýrii a Irák a které zde stály více než sto let. Vyhlásili, že

tento fyzický a symbolický akt znovusjednocení znamená konec britsko-francouzské smlouvy, která mapu současného regionu narýsovala ještě před oficiálním koncem první světové války. Podle ISIS nezůstane na této mapě po Západu ani stopa. Nakonec se nechal slyšet vůdce ISIS Abú Bakr al-Bagdádí, že pokud budou muslimové silní, chalífát bude opět sahat až do Španělska, a dokonce porazí i Řím.

Tato kniha pojednává o osobních příbězích. Jedním z autorů je rozený Syřan z pohraničního města Albu Kamal, které dlouho sloužilo jako vstupní brána pro džihádisty putující do Iráku a nyní i opačným směrem. Druhý autor posílal zprávy z předměstí Aleppa jménem al-Báb, kdysi kolébky syrské nezávislé společnosti prodemokratických občanů. Nyní je to ponuré lenní panství patřící ISIS a ovládané zákonem šarí'a. Hodláme odpovědět na jednoduchou otázku, která se opakovaně objevovala ve zpravodajských pořadech kabelových televizí během neklidného léta a podzimu roku 2014: „Kde se ISIS vůbec vzal a jak se mu podařilo napáchat takové škody za tak krátkou dobu?“ Tato otázka byla pochopitelná, když světem kolovaly obrázky a videa s nechvalně známým propagandistickým stínáním hlav několika západních rukojmí, na jejichž počátku byl americký novinář James Foley. Ale tato otázka byla také zvláštní, protože Spojené státy byly ve válce s ISIS a jeho různými formami po značnou část dekády. Nejdříve to byl boj s iráckou al-Káidou, pak s Poradním výborem mudžáhidů (Mujahidin Advisory Council) a s Islámským státem v Iráku (ISI). Jako by se v roce 1985 vrátil pod jinou vlajkou Vietkong a oblehl třetinu jihovýchodní Asie, jen aby byl všemi oslavován jako senzační nečekané povstání neznámé gerily, počínaje Reaganovou vládou a CNN konče. Pokud v těchto končinách někdy existoval nějaký důvěrně známý nepřítel, byl to ISIS.

Na mnoho věcí se kolem tohoto totalitního a teokratického nepřítele stále zapomíná, zavíráme před nimi oči, nebo je prostě nezkoumáme dost podrobně. Ve všech zemích, které usilují o jeho porážku, probíhají neustálé debaty o jeho ideologii, vojenské strategii a jeho dynamice. Je ISIS něco více či méně, než je prostý součet jeho částí? Vyhrává, nebo prohrává, když je proti němu vedena intenzivní sedmiměsíční mezinárodní letecká

kampaň za podpory dodávek zbraní vytipovaným či zástupným spojen-cům? Je vyhlášený cíl Spojených států, který formuloval prezident Obama slovy „oslabit a definitivně zničit“ ISIS, za stávající americké politiky v Sýrii a Iráku proveditelný? Nebo bude tohle poslední opakování války na Blízkém východě trvat třicet let, jak naznačoval bývalý ministr obrany Leon Panetta, a rozšíří se do severní Afriky a bezpochyby i k nám na zápraží, jak jsme se mohli přesvědčit během lednových útoků v Paříži v roce 2015?

Podíváme se na ISIS v jeho dnešní podobě, ale také jak se postupně vyvíjel a adaptoval během posledních deseti let. První kapitoly se týkají převážně komplexní historie dřívějších forem ISIS, založené na desítkách původních rozhovorů vedených se západními diplomaty, s bývalými americkými důstojníky vojenského zpravodajství a boje proti terorismu, kteří vyhledávali příslušníky al-Káidy, bojovali s nimi a zavírali je do vězení. ISIS je v podstatě poslední frontou krvavého vyvrcholení dlouhodobého sváru v řadách mezinárodního džihádismu. Jak by se konkrétně měla vést svatá válka a proti komu? Mají být šíité, alavité a ostatní menšinové sekty terčem útoku, nebo by měly být ušetřeny s ohledem na jiná, mnohem horší a agresivnější uskupení bojující proti Američanům a jejich „sionisticko-křížáckým“ spojencům? Fanatictější stanovisko ztělesňoval v této diskuzi Abú Mus'ab az-Zarqáwí, jordánský zakladatel al-Káidy v Iráku, zatímco „umírněnější“ stranu představoval jeho bývalý patron a nominální nadřízený – Usáma bin Ládín. Nedávná roztržka mezi al-Káidou a ISIS byla nevyhnutelná od okamžiku, kdy se al-Zarqáwí a bin Ládín setkali tváří v tvář v Afghánistánu v roce 1999. Jako spojenci pomáhali trhat Irák na kusy, inspirovali šíity, aby se také dopouštěli zvěrstev, a vybrali si krvavou daň i na životech Američanů a jejich spojenců. Právě tato historie spojuje posledních deset let tohoto konfliktu s činností režimů v Íránu a Sýrii. Bez ní nemůžeme doopravdy pochopit ISIS dneška. Není možné říci, která strana džihádistického sporu nakonec zvítězí, dokonce ani to, zda vůbec bude mít nějakého vítěze. Ale skutečnost, že se al-Káida octla v minulém roce v bratrovražedném konfliktu se svou bývalou filiálkou, bude mít rozhodující vliv na způsob, jakým s nimi bude Západ bojovat.

Později se podíváme na původ syrské revoluce a ukážeme si, jak Asadův režim, který dlouho usnadňoval a podněcoval terorismus al-Káidy na území svých sousedů, se pokusil sám sebe vyobrazit nejen jako oběť svého někdejšího spojence, ale také perverzním způsobem vytvářel příznivé podmínky pro to, aby mohl tento druh terorismu v Sýrii zapustit kořeny. Nakonec se podíváme na to, jak vypadá ISIS dnes pod vedením al-Bagdádího a jeho snaživých popravčích, a to na základě interview s aktivními radikály z ISIS, i s těmi, kteří jsou dnes již po smrti, se špiony, „spícími agenty“ a také s jejich oběťmi – příslušníky syrských kmenů, rebely, aktivisty a jedním odvážným a vzdorným učitelem z města Rakka, který si prostě řekl „dost“. Jedním z hlavních náborových středisek a organizačních center jsou vězení. Ať už to byla náhoda, či záměr, věznice na Blízkém východě sloužily již léta jako faktické akademie terorismu, kde se mohli známí extremisté scházet přímo „za ostnatým drátem“, spřádat intriky, organizovat se, vybrušovat své vůdcovské schopnosti a rekrutovat novou generaci bojovníků, což mělo ty nejhroživější důsledky.

ISIS je teroristická organizace, ale nejen to. Jeho příslušníci jsou rovněž mafiánští mistři ve využívání desítky let zavedeného mezinárodního šedého obchodu s ropou a zbraněmi. Je to konvenční armáda, která mobilizuje a nasazuje pěšáky s profesionálním přístupem, který dokázal imponovat i příslušníkům armády Spojených států. Je to sofistikovaná mašinerie na sběr zpravodajských informací, která se dokáže infiltrovat do konkurenční organizace a tiše v jejích řadách provádět nábor, než je přetáhne na svoji stranu, rozdrť v boji nebo obsadí jejich území. Je to odborně vedená propagandistická mašinerie, která dokáže šířit svá poselství a nabírat nové rekruty pomocí sociálních sítí. ISIS je rovněž dědicem ještě staršího nepřítele, než je al-Káida. Většina z jeho vrcholových činitelů, kteří mají pravomoc rozhodovat, sloužila buď v armádě Saddáma Husajna, nebo v jeho bezpečnostních složkách. V určitém smyslu se do Iráku vrátil „sekulární“ baasismus pod pláštěm islámského fundamentalismu – což je menší rozpor, než by se na první pohled mohlo zdát.

Nejdůležitější ale je, že se ISIS prezentuje jako bojující sunnitská menšina v Iráku, ale i pronásledovaná a diskriminovaná sunnitská většina v Sýrii a jako poslední obranná linie této frakce proti velkému množství nepřátel – proti „nevěřící“ Americe, „odpadlým“ arabským státům ze Zálivu, „nusajrijské“ diktatuře alavitů v Sýrii, šiitům [ráfida] v Íránu a jeho bagdádské satrapii. I zde, jako u všech konspiračních teorií, vychází ISIS z jakéhosi pravdivého jádra a spolu s nepříjemnou geopolitickou realitou vytváří obraz satanského globálního tažení namířeného proti němu. Nyní létají syrská vojenská letadla na stejném nebi jako ta americká a údajně bombardují ve východní Sýrii stejné cíle – zatímco vláda Spojených států stále tvrdí, že Asad nemá v Damašku budoucnost. Některé šiitské radikální skupiny v Iráku byly označeny vládou Spojených států za teroristické (protože na jejich rukou lpí americká krev), ale nyní slouží jako předvoj pozemní operace Iráckých bezpečnostních sil s cílem porazit ISIS, i za podpory Iráckých revolučních gard. Je to další entita, kterou Spojené státy označují za teroristickou a která se s uplatňováním svého vlivu nijak netají. Souběžně s tím provádějí tyto milice v sunnitských vesnicích etnické čistky, za což si vysloužily kritiku Amnesty International a Human Rights Watch – zatímco jim americká letadla nepřímo poskytují letecké krytí.

Ať už jsou úmysly Washingtonu jakékoliv, jeho vědomé ad hoc spojení s vražednými režimy Sýrie a Íránu brání sunnitům, kteří se ISIS bojí nebo jej nenávidí, aby se zapojili do dalšího úsilí zdola (jako bylo dřívější hnutí „Procitnutí“ – Sahwa) a teroristy vypudili. Ti, kteří se o to pokusili, byli bez milosti zmasakrováni. Jiní byli prostě kooptováni a přísahali věrnost vrahům.

Obdivovaný a zároveň podceňovaný, brutální i vychytralý ISIS zrušil hranice současných národních států a prohlásil se za obnovitele ztraceného islámského impéria. Ze starého nepřítele tu byl rázem nový, rozhodnutý pokračovat ve válce, která zde byla již věky.

1

OTEC ZAKLADATEL

DŽIHÁD ABÚ MUS'ABA AZ-ZARQÁWÍHO

„CHVÁTEJTE, Ó MUSLIMOVÉ, DO VAŠEHO STÁTU. Ano, je to váš stát. Chvátejte, protože Sýrie není pro Syřany a Irák není pro Iráčany.“ Abú Bakr al-Bagdádí – tehdy již pomazaný chalífa Ibráhím – zvěstoval konec státu ISIS a zrození Islámského státu 28. června roku 2014 na první den svátku Ramadán. Modlil se z kazatelny Velké mešity an-Núrí v Mosulu, které jeho síly ovládly před několika dny. Ačkoliv se narodil v Iráku, al-Bagdádí zrušil své občanství a s tím i všechny jeho formy. Podle jeho názoru národy Úrodného půlměsíce a samozřejmě celý svět již dále neexistoval. Jen Islámský stát. Kromě toho platilo, že humanitu lze jasně rozdělit na dva „tábory“. Tím prvním byl „tábor muslimů a mudžáhidů [svatých bojovníků] po celém světě.“ Druhým byl „tábor pro Židy, křižáky a jejich spojence“. Když tam stál, zahalený do černého, prezentoval se al-Bagdádí jako dědic středověkého abbásovského chalífátu i jako ztělesnění ducha svého hrdinného předchůdce, Abú Mus'ab az-Zarqáwího, který hovořil ve stejném revolučním duchu a který uctíval mešitu, v níž Abú Bakr al-Bagdádí kázal naplnění potměšilé vize jeho zrodu.

CHLAPEC ZE ZARQÁ

Zanedbané město Zarqá leží asi dvacet pět mil na severovýchod od jordánského Ammánu. Než přijal jeho nechvalně známý syn, který se zde narodil, jeho název jako své krycí jméno, bylo toto město spojováno se dvěma pojmy, liturgickým a humanitárním. Zarqá bylo biblickým jevištěm Jáko-bova slavného zápasu s Bohem a dnes je místem, kde se nachází nejstarší palestinský uprchlický tábor v Jordánsku ar-Rusajfa. Ahmad Fádil Nazzál al-Chalajla, jak se Zarqáwí původně jmenoval, pocházel nikoliv z lidu bez národní příslušnosti, ale z kmene Bani Hasan, což byla konfederace beduínů, kteří sídlili na východním břehu Jordánu a byli známí svoji loajalitou vůči Hášimovskému království. Zarqáwího otec byl muchtár, vesnický stařešina, oprávněn v rámci městské samosprávy rozsuzovat místní spory, ačkoliv jeho syn se do nich spíše dostával. Zarqáwí nebyl příliš slibný student, jehož psaná arabština byla na úrovni pologramotného člověka a který v roce 1984 opustil školu. Stejněho roku zemřel jeho otec a hned nato se Zarqáwí uchýlil do světa zločinu. „Nebyl nijak velký, ale byl odvážný,“ vyličil jej později jeden z jeho bratranců listu New York Times. Pil alkohol a také jej pokoutně vyráběl. Někteří z jeho současníků tvrdí, že byl pasákem. Poprvé navštívil vězení pro držení drog a pro sexuální napadení.

Zarqáwího matka Umm Sajel se obávala, že její syn upadne do světa zločinu, z nějž nebude úniku, a přihlásila jej na náboženské přednášky do mešity Al-Husajn Ben Alí v Ammánu. Tato zkušenost způsobila jeho proměnu. Víra měla zamýšlený efekt a vytěsnila jeho sklon k nezákonnému jednání, ale ne tak, jak by si Umm Sajel přála.

Bylo to v mešitě, kde Zarqáwí poprvé objevil salafismus, doktrínu, která ve své současné verzi podporuje návrat k náboženské čistotě a tradicím proroka Mohameda. Salafisté považují západní demokracii a modernitu nejen za zásadně neslučitelnou s islámem, ale i za hlavního znečišťovatele arabské civilizace, která po první světové válce stagnovala pod nelegitimními a „odpadlickými“ režimy v Egyptě, Jordánsku, Sýrii a Iráku. A nejextrémnější částí jejich kontinua, salafisté, jsou také přívrženci džihádu, což

v arabštině znamená „úsilí“ a má více významů. Když vpadli Sověti v roce 1979 do Afghánistánu, jeho primárním významem byl „ozbrojený odpor“.

PODMÍNKY V HAJATABÁDU

Hajatabád je město na okraji Pěšávaru v Pákistánu, položené na úpatí Chajbarského průsmyku, což je průchozím místem, kudy do Afghánistánu vstoupilo a zase jej opustilo mnoho mocností. Ke konci osmdesátých let dvacátého století se z města stalo něco jako Casablanca pro sovětsko-afghánskou válku, která se tehdy již chýlila ke konci. Bylo to město neustálého očekávání a plánování, kde přebývali vojáci, špioni, pouliční prodavači, podvodníci, vojenští diktátoři, pašeráci, utečenci, obchodníci na černém trhu, veteráni i ti, kteří se chtěli stát božími bojovníky.

Bylo to rovněž místo, kde sídlila operační centrála Usámy bin Ládina, jednoho z potomků miliardářské saúdské průmyslové rodiny, který právě horečně budoval základy a nabíral personál pro svůj vlastní start-up, al-Káidu. Bin Ládinovým učitelem byl toho času jeden z vedoucích islámských teoretiků v Hajatabádu, Palestinec jménem Abdulláh Azzám. Ten publikoval v roce 1984 knihu, která se stala pro afghánské mudžáhidy manifestem. V ní argumentoval, že muslimové mají jak individuální, tak i veřejnou povinnost vyhnat vítězné nebo okupační armády ze svých svatých zemí. Azzám byl určitě pod vlivem izraelské vojenské okupace svého rodiště a zcela zřetelně označil antisovětskou kampaň jako prioritu nejen pro Afghánce, ale pro všechny věřící muslimy. Jako všechny Bagdádího výzvy o desítky let později, byly ty Azzámovy globálním svoláváním mudžáhidů z celého světa, aby vstoupili do jednoho tábora proti druhému. Ačkoliv neradil přímo ke zřízení mezinárodního chalífátu, Azzám uvažoval o tom, že by na troskách komunistické hegemonie mohl v Afghánistánu vzniknout životaschopný islámský stát. Koneckonců tato válka byla stále válkou puristickou, která nebyla dosud zředěna koktejlem konkurenčních a protichůdných ideologií, což se stalo nedávno v případě Palestinců díky

sekulárnímu nacionalismu Jásira Arafáta a snobskému leninistickému terorismu Carlose Šakala.

Když se tedy Azzám přestěhoval do Pěšávaru, stal se z něj a z bin Ládina ochránce přicházejících „arabských Afghánců“, jak se hovorově říkalo zahraničním mudžáhidům, kteří dychtili po vedení svaté války, ale neměli ani páru o tom, kde a jak začít. Společně založili Maktab al-chadamát – Servisní kancelář, která pracovala v sídle patřícím bin Ládinovi. Pokud byl Azzám Marxem, velkým filozofem, který formuloval koncepci nového revolučního úsilí a získával potřebné následovníky k jeho realizaci, pak bin Ládin byl jeho Engelsem, bohatým potomkem, který platil veškeré účty a v noci poskytoval svému učiteli světlo, zatímco ten se lopotil s texty, které měly změnit svět.

Tímto úvodním centrem prošly asi tři tisíce arabských Afghánců; zde dostávali jídlo, peníze a ubytování a zde se také mohli přizpůsobit cizí, etnický i jazykově odlišné Severozápadní pohraniční provincii. Rukama Maktab al-chadamát prošlo také mnoho milionů dolarů, jejichž značnou část získal bin Ládin i Azzám. Určitá část financí pocházela od vlády Saúdské Arábie, s níž měl bin Ládin – prostřednictvím stavebního impéria své rodiny – těsné vztahy. Někteří z nejhorších nechvalně známých mezinárodních teroristů získali svou nejcennější komoditu – kontakty – pod patronátem vytvořeným bin Ládinem a Azzámem.

Azzám a jeho žák se nakonec rozešli v důsledku blízkých vztahů bin Ládina k jiné stoupající hvězdě na džihádistickém nebi: Ajmanovi Zawáhirímu. Byl to egyptský chirurg, který působil v létě roku 1980 po dobu tří měsíců jako lékař pro Společnost červeného půlměsíce v Pákistánu a který dokonce několikrát navštívil Afghánistán, aby viděl válku z první ruky. Koncem osmdesátých let získal Zawáhirí neblahé renomé, když byl spolu se stovkami jiných uvězněn a mučen pro svoji údajnou spoluvinu na zavraždění egyptského prezidenta Anwara Sádáta. Byl emírem neboli princem v Džamá'at al-Džihád – Džihádistické skupině, která se pokusila o provedení puče v Káhiře a o zřízení islámské teokracie.

Po svém propuštění v roce 1986 se Zawáhirí vrátil do Pěšávaru, aby pokračoval ve své lékařské praxi v nemocnici Červeného půlměsíce a aby reorganizoval al-Džihád. Tehdy se jeho salafismus stal ještě extrémnějším. Pohrával si s myšlenkou takfirismu – exkomunikací muslimských souvěrců na základě jejich údajné hereze a rozsudky, které téměř vždy znamenaly rozsudek smrti. Když se tedy Zawáhirí spřátelil s bin Ládinem, dostal se do přímého sporu s Abdulláhem Azzámem, který se stavěl proti tomu, aby muslim zabíjel jiné muslimy. Pro Azzáma byl pravým cílem džihádismu bezbožný zvrácený Západ, který v sobě samozřejmě zahrnoval stát Izrael. Zawáhirí a Azzám se vzájemně nenáviděli a oba se ucházeli o bin Ládinovu pozornost a privilegia. Především si konkurovali v otázce peněz.

Azzám spolu se svými dvěma syny přišli o život ke konci listopadu roku 1989. Bomba nastražená na kraji silnice vybuchla v okamžiku, kdy byli na cestě do mešity. (Objevily se teorie o možných vinících této události od KGB a saúdské zpravodajské služby až po CIA a bin Láдина nebo Zawáhirího.) Následující měsíc přijel jeden z Azzámových synů Huthaifa Azzám na pěšávarské letiště, aby zde vyzvedl skupinu arabských Afghánců pocházejících převážně z Jordánska, kteří přicestovali na sklonku dne, aby bojovali s Rudou armádou asi dva měsíce před jejím bezpodmínečným odchodem z Afghánistánu. Jedním z příchozích byl Zarqáwí.

CLAUSEWITZ TERORISTŮ

Na jaře roku 1989 putoval Abú Mus'ab az-Zarqáwí z Hajatabádu směrem na východ do města Chost v Afghánistánu a dorazil tam právě v okamžiku, aby uviděl porážku Rudé armády. Než by se vrátil do Jordánska jako muž, který propásl svatou válku, zůstal v Severozápadní pohraniční provincii až do roku 1993 a vytvořil si užitečné kontakty mezi těmi, kteří se předstihovali v úsilí o budoucí osud v postsovětském Afghánistánu. Mezi nimi byli i Chálid Šajch Muhammad, strůjce atentátu z jedenáctého září, a Mohammed Šobana, který vydával džihádistický magazín s názvem Al-Bunján Al-Marsús (Pevná stavba). Navzdory své arabštině na úrovni pomocné školy

byl Zarqáwí zaměstnán jako dopisovatel tohoto magazínu, díky pouhému doporučení jednoho váženého klerika. Také potkal svého budoucího švagra Saláha al-Hámího, jordánsko-palestinského novináře napojeného na magazín *Al-Džihád* Abdulláha Azzáma, který podomácku vyráběli v Maktab al-chadamát. Al-Hámí přišel o nohu při výbuchu pozemní miny ve městě Chost a později prohlašoval, že mu Zarqáwí nabízel jednu ze svých sedmi sester jako nevěstu poté, co si během rekonvalescence v nemocnici stěžoval, že díky svému znetvoření nikdy nenajde manželku. Ta přicestovala do Pésávaru za účelem svatby. To bylo jediné, co se o Zarqáwím vědělo. Změna nastala až v dubnu roku 2006, kdy jeho odnož al-Káidy v Iráku vydala propagandistické video s černě oděným velitelem střilejícím z kulometu jako Rambo.

Podle al-Hámího obsahovaly Zarqáwího reportáže většinou rozhovory s veterány ze sovětsko-afghánské války, kterou takto zprostředkovaně prožíval.

Po několika měsících se al-Hámí vrátil se svou novou manželkou do Jordánska, ale jeho švagr tam zůstal a účastnil se právě začínající občanské války o osud nově osvobozeného Afghánistánu. Vsadil svoji kartu na paštunského vojenského diktátora Gulbuddína Hekmatjára, který s občasnými přestávkami sloužil jako ministerský předseda v Kábulu, dokud si tento post neuzurpoval Tálibán. Poté utekl do Íránu. Zarqáwího dny jako kronikáře válečných příběhů jiných lidí se chýlily ke konci. Chtěl být strůjcem svých vlastních.

Navštívil několik výcvikových táborů na afghánsko-pákistánské hranici, včetně Sadá al-Maláhim („Ozvěna bitvy“), což byl v podstatě Fort Dix al-Káidy. Tímto táborem prošli vedoucí osobnosti dvou samostatných útoků na Světové obchodní centrum, Ramzí Júsuf a Chálíd Šajch Muhammad. Jak napsala Loretta Napoleoni ve své knize *„Insurgent Iraq: Al-Zarqawi and the New Generation“*, vyličil Násir Ahmad Násir Abdalláh al-Baharí, bývalý bin Ládinův osobní strážce, život v táboře Sadá al-Maláhim jako tři odlišné fáze výcviku a indoktrinace. První fází byly „dny experimentování“, která trvala patnáct dnů a během níž byli rekruti vystaveni „psychologickému i morál-

nímu vyčerpání“ – evidentně, aby se oddělili slaboši od skutečných bojovníků. Druhou fází byla „perioda vojenské přípravy“, která trvala čtyřicet pět dní. Během ní učili rekruty nejdříve zacházet s lehkými zbraněmi, pak přešli na používání raket země-vzduch, odpalovaných z ramene, a na kurzy kartografie. Třetí a poslední fází byl „kurz válečné taktiky“, kde se vyučovala vojenská teorie. Clausewitz teroristů.

NÁVRAT DOMŮ

V roce 1992 se Zarqáwí vrátil do Jordánska a byl okamžitě sledován královskými zpravodajskými službami (General Intelligence Directorate – GID), kde panovaly obavy, že se repatriovaní arabští Afghánci zaměří na domácího nepřítele. Obavy GID byly oprávněné a potvrdily se v roce 1993, kdy mírové rozhovory mezi Jordánskem a Izraelem zjitřily antipatie islamistů proti království a bojovníci, kteří se nedávno vrátili z bojů v Afghánistánu, si začali zakládat vlastní džihádistické skupiny, jako například Džajš Muhammad (Mohamedova armáda) nebo al-Hašajcha (Jordánští Afghánci).

Zarqáwího návrat do civilního života skončil nevyhnutelně neúspěchem. Navštívil Abú Muhammada al-Maqdisího, jordánsko-palestinského salafistu, kterého potkal v Hajatabádu. Byl to právě on, kdo jej doporučil jako vhodného korespondenta pro magazín Šobana. Al-Maqdisí nedávno publikoval obsáhlé a jízlivé pojednání proti Západu, *Demokracie: Náboženství*, které nakreslilo ostrou linii mezi politickou ekonomikou „pohanů“ a Alláhovým božským zákonem. Celkově vzato, v levantské stínové hře dua, které tvoří bin Ládin a Azzám, Zarqáwí a al-Maqdisí obraceli na víru v provizorních módních kruzích po celém Jordánsku, napadali oteplování vztahů mezi jordánskou vládou a Izraelem a kritizovali vměšování amerického imperialismu do záležitostí Blízkého východu. Al-Maqdisí byl pedantický učenec, plný invektiv proti všeobecně známým chybám současné politiky. Zarqáwí měl charisma, ale na intelektuálním poli to byl amatér. „Nikdy na mě nedělal dojem, že by byl inteligentní,“ řekl o několik let později Mohammed al-Dweik, Zarqáwího budoucí právník.

Al-Maquisi si založil vlastní jordánskou džihádistickou buňku, známou pod názvem Bajt al-Imám (Dům Imáma), a získal do ní Zarqáwího. Jejich první výlet na půdu domácího terorismu připomínal spíše grotesku „Keystoneští strážníci“ než hrůzu nahánějící tragédii. Zbraně, které po sobě na konci první války v Zálivu zanechala ustupující irácká armáda, zásobily vzkvétající kuvajtský trh. Al-Maquisi, který žil nějaký čas v oblasti Perského zálivu a měl relevantní konexe, nakupoval protipěchotní miny, protitankové rakety a ruční granáty, které pak pašoval do Jordánska pro budoucí teroristické útoky proti království. Al-Maquisi předal Zarqáwímu tento kontraband, aby jej skryl, a pak jej žádal zpět. Zarqáwí mu vyhověl, schoval si dvě bomby, o kterých později prohlašoval, že měly být „použity během sebevražedných operací na území, která okupovali sionisté“. Protože oba teroristé si byli vědomi, že jejich pohyby sleduje GID a že ví o jejich nezákonném zboží, pokusili se z Jordánska utéci, aby nebyli chyceni. V březnu roku 1994 byli oba zatčeni – Zarqáwí poté, co příslušníci GID provedli razii v jeho domě, kde našli hromady zbraní. Když jej našli v posteli, pokusil se zastřelit jednoho z důstojníků a pak spáchat sebevraždu. Ani jedno se mu nepodařilo. Byl obviněn a usvědčen pro nezákonné držení zbraní a členství v ilegální teroristické organizaci.

Během jejich procesu se Zarqáwí i al-Maquisi rozhodli proměnit lavici obžalovaných na kazatelnu, jak se to Zawáhirímu podařilo v Egyptě. Spílali soudu, státu a monarchii pro porušování božích zákonů i islámu. Podle soudce Háfize Amína: „Bajt al-Imám předložil obžalovací dopis, ve kterém prohlašoval, že jsme jednali proti učení svatého koránu.“ Amín pak dostal instrukce, aby toto sdělení, které obviňovalo krále ze svatokrádeže, předal samotnému králi Husajnovi. Zarqáwí byl vůči al-Maquisímu služebně mladší a žasnul nad tím, jak snadno dokázal klerik využít zákonný proces k propagandě. Oba byli roku 1994 odsouzeni k patnácti letům vězení a převezeni do vězení Swaqa s maximální ostrahou, nacházejícího se v poušti.

„VĚZENÍ MU BYLO UNIVERZITOU“

Během svého pobytu ve vězení se Zarqáwí stal cílevědomějším, brutálnějším a odhodlanějším. Jako příslušník kmene Bani Hasan měl vyšší postavení než jeho spoluvězni i než al-Maqdisí, pro kterého znamenalo přátelství se Zarqáwím určité povýšení. V Jordánsku, jako kdekoliv jinde, společenství věznic respektovalo privilegia a výhody, kterých si užívali někteří zločinci mimo své betonové cely. Zarqáwí vykonával svůj vliv prostřednictvím poddajných nebo zkorumpovaných strážných a založil si prosperující kliku složenou z odsouzenců z Bajt al-Imám. Dosáhl toho, že jeho podřízení nemuseli nosit běžně používané uniformy nebo chodit na ranní nástup na vězeňském dvoře. „Svým stoupencům dokázal rozkazovat pouhým pohybem očí,“ vzpomínal vězeňský doktor.

Zarqáwí se snažil prosazovat svoji interpretaci islamistické ideologie pomocí nátlaku nebo přesvědčování s tím, že vrchním znalcem práva bude on sám. Bil ty, které neměl rád, jako například dopisovatele do magazínu Swaqa, který proti němu psal kritické články. Další spoluvězeň, Abú Doma, si vybavil, jak jej jednou Zarqáwí chytl, jak čte „Zločin a trest“, což byla kniha bezvěrců.

Zarqáwí to nenechal jen tak a chtěl se ujistit, že se Abú Doma přestal bezbožnou ruskou literaturou zabývat. Poslal mu tedy zastrašující dopis, v němž napsal místo Dostojevskij „Doseefski“. („Text byl plný špatné arabštiny, jako by ho napsalo dítě,“ vzpomínal Doma.) Zarqáwí neuměl dobře argumentovat, ale místo toho pečoval o své tělo. K tomu používal postelový rám a jako závaží plechovky od olivového oleje naplněné kameny. Avšak ne vždy si u stráží prosadil svou. Někdy byl zbit, když se jim postavil, což ale dělalo dojem na ty, kteří k němu vzhlíželi jako k vůdci. V jednom případě jej uvrhli na samotku na osm a půl měsíce.

Byla to doba strávená ve vězení, během níž Zarqáwí zastínil al-Maqdisího a přisvojil si titul emír. Byl to přechodný čestný titul, o kterém al-Maqdisí později prohlašoval, že ji Zarqáwímu propůjčil. Rádce a učitel pomáhal svému protekčnímu veliteli kultivovat svoji ideologii i svaly. Oba muži sepi-sovaly fatvy neboli náboženské edikty, které pak umísťovali na internet.

Několik z nich dokonce upoutalo pozornost bin Ládina, který z Pákistánu sledoval soud těchto dvou Jordánců s velkým zájmem. Podle „Richarda“, bývalého vysokého protiteroristického důstojníka z Pentagonu, který požádal o to, aby byl uváděn pod cizím jménem, připomínala Zarqáwího zkušenost z vězení šéfa bostonského organizovaného zločinu Whiteyho Bulgera: „Poslali jsme jej do Harvardu amerických věznic. Byl to prohnaný zločinec s nízkým IQ, který dal dohromady několik dobrých zdrojů svých příjmů. Z vězení vychází s velmi dobrou znalostí životního stylu na ulici, který mu umožnil vytvořit si vlastní gang. S ním pak ovládal Boston po dobu čtyř až pěti let. Se Zarqáwím to bylo stejné. Vězení mu bylo univerzitou.“ O dvacet let později bude možné říci totéž o Abú Bakru al-Bagdádím, když jeho spoluvězni z ISIS popisovali stejné vůdcovské schopnosti a umění manipulace se strážemi v Camp Bucca, což bylo vězení v jižním Iráku, vedené Američany.

Nakonec si Zarqáwí odpýkal jen část svého trestu díky dynastickému nástupnictví ve vládě, když zemřel jordánský král Husajn. Po něm nastoupil jeho syn Abdulláh II., reformista vzdělaný na Západě, který zavedl politiku usmířování s Muslimským bratrstvem, největším opozičním blokem v jordánském parlamentu. V březnu roku 1999 vyhlásil nový král všeobecnou amnestii pro přibližně tři tisíce vězňů s výjimkou těch nejhorších delikventů, jako byli vrazi, pachatelé znásilnění a zrádci. Mnozí islamisté, kteří se nedopustili terorismu proti koruně, byli osvobozeni. Mezi nimi byl i Zarqáwí.

SETKÁNÍ S BIN LÁDINEM

Zarqáwí opustil Jordánsko v létě roku 1999 a namířil si to znovu do Pákistánu, aby pokračoval tam, kde před několika lety skončil. V Pěšávaru byl Zarqáwí nakrátko zatčen a strávil osm dní ve vazbě, zřejmě proto, že mu vypršela platnost jeho víz. Když mu bylo řečeno, že svůj pas dostane zpět, pouze když se okamžitě vrátí do Jordánska, raději přešel ilegálně hranice

do Afghánistánu, kde skončil v džihádistickém „domu pro hosty“ v jedné vesnici západně od Kábulu v oblasti ovládané Gulbuddínem Hekmatjárem.

K prvnímu setkání Zarqáwího a Usámy bin Ládina došlo v Kandaháru, faktickém hlavním městě Tálibánu. Setkání nedopadlo dobře. Bin Ládin podezříval jeho i tajnou skupinu Jordánců, se kterou přišel, že jsou infiltrováni agenti GID. Rovněž mnohá tetování tohoto propuštěného trestance, která si nechal provést na méně zbožných etapách svého života a která se pak ve vězení bezvýsledně snažil odstranit pomocí kyseliny solné, tomuto puritánskému Saúдови vadila. Ale především to byla Zarqáwího arogance a jeho „nekompromisní názory“, které bin Ládina pohoršovaly. Setkání se účastnil i Zawáhirí a souhlasil s tím, že tento Jordánec nebude tím nejlepším kandidátem na člena al-Káidy.

NEPŘÁTELE NABLÍZKU I DALEKO

V roce 1996 vydal bin Ládin fatvu s názvem „Deklarace džihádu proti Američanům okupujícím zemi dvou svatých míst“. Těmito svatými místy byly Mekka a Medína v Saúdské Arábii, kde byly stále rozmístěny americké a koaliční síly po první válce v Zálivu. Deklarace zněla ve smyslu sjednocení Azzámova a Zawáhirího výkladu svaté války. Jako třeba v Afghánistánu, kde al-Káida tvrdila, že bojuje proti jinému nevěřícímu okupantovi muslimské země. Jenže tentokrát tam byl „okupant“ na pozvání a ke spokojenosti muslimské vlády, někdejšího bin Ládinova spojence proti Rusům.

Na počátku devadesátých let se al-Káida zaměřovala na americké vojáky na Blízkém východě a v Africe, počínaje Jemenem a Saúdskou Arábií, Keňou a Tanzánií konče, což tuto organizaci zařadilo pevně do tábora „vzdáleného nepřítele“, i když měla také povolení zabít jakéhokoliv muslima, který by s touto demokratickou supervelmocí kolaboroval. Takže když chtěl Zarqáwí přenést terorismus zpět do Jordánska proti *výlučně* muslimským cílům, octl se v táboře „blízkého nepřítele“. Jinými slovy byl přesně tam, kde byl o deset let dříve starší Zawáhirí, což byl rozpor stejně tak generační, jakož i ideologický. Zarqáwí měl také mnohem promiskuitnější definici „nevě-

řících“ (kuffár), do které spadali všichni šiité a jakýkoliv sunnita, který se neřídil striktními salafistickými závazky. Bin Ládín nikdy neoznačil tyto kategorie za terč, bezesporu i z rodinných důvodů: jeho vlastní matka patřila k syrským alavitům, což byla odnož šiitské sekty.

Po těchto nešťastných začátcích došlo mezi dvěma džihádisty ke sňatku z rozumu. Sajf al-Ádil, bezpečnostní šéf al-Káidy, byl zřejmě jeho strýcem, a to díky jednomu z nejúžasnějších prostředků islámského terorismu: pragmatismu na principu rotační kartotéky. Tehdy měl Zarqáwí četné kontakty v Levantě, o kterých al-Ádil přesvědčil bin Ládira, že by mohly být pro al-Káidu užitečné. Jedním z nich byl Abú Muhammad al-Adnání, který je dnes oficiálním mluvčím ISIS.

TAWHÍD WAL-DŽIHÁD

V roce 2000 byl Zarqáwí pověřen vedením výcvikového tábora v Herátu, třetím největším městě v Afghánistánu na hranicích s Íránem. Jak říká bývalá analytička CIA Nada Bakos, byl tábor vybudován díky počátečnímu vkladu al-Káidy, a odhaduje, že bin Ládín přispěl Zarqáwimu dvěma sty tisíci dolarů ve formě „půjčky“, což byla almužna ve srovnání s tím, co si mohla al-Káida dovolit financovat. „Vše, co potřebujete, je kousek země, několik tyčí pro shyby a chlápky, co tam pobíhají se samopaly AK-47,“ řekl Richard, bývalý činitel z Pentagonu. „Nemluvíme zde o špičkovém výcviku ani o základním výcviku námořní pěchoty. Fyzická aktivita v Herátu měla rozhodnout, kdo má žaludek vhodný pro boj.“

Zarqáwí se soustředil především na palestinské a jordánské rekruty, které nazýval Džund aš-Šám (Vojáci Levanty), ačkoliv na transparentu nad vchodem do tábora bylo heslo, které později sloužilo jako jméno jeho teroristické buňky v Iráku: „Tawhíd wal-Džihád“ („Monoteismus a džihád“). Jak už naznačoval sám název, Vojáci z Levanty byli připravováni na budoucí teroristické operace v Izraeli, Palestině, Jordánsku a ostatních arabských zemích a jejich konečným cílem byla změna režimu. Někteří z těch, co tímto táborem prošli, se skutečně zúčastnili „pompézních show“, včetně popravy

Laurence Foleyho, pracovníka Americké agentury pro mezinárodní rozvoj v Ammánu. Dalším spiknutím, kterému se dostalo značné publicity, bylo odpálení chemických bomb v hlavním městě Jordánska v roce 2004, zaměřené na úřad ministerského předsedy, ústředí GID a na americkou ambasádu. Jordánské úřady prohlásily, že kdyby byl tento útok úspěšný, mohl zabít až osmdesát tisíc lidí. Za neúspěšné útoky přiznal Zarqáwí odpovědnost, ale popřel, že by šlo o jakékoliv chemické zbraně.

Skupina Džund aš-Šám (Vojáci Levanty) rostla exponenciálně a udělala na al-Ádila hluboký dojem. Ten jezdil každý měsíc do Herátu a bin Ládinovi podával hlášení o pokroku, který udělali příjemci jeho financí. Bin Ládinovo mínění o Zarqáwím se v té době mohlo poněkud změnit. V letech 2000 až 2001 žádal vůdce al-Káidy opakovaně Zarqáwího, aby se vrátil do Kandaháru a složil baj'u – neboli přísahu věrnosti –, což byla nezbytná podmínka pro plné přijetí do al-Káidy. Zarqáwí opakovaně odmítal. „Nikdy jsem jej neslyšel velebit nikoho jiného kromě Proroka, byl to charakter Abú Mus'aba, nikdy nikoho nenásledoval, vždy jen vyšel ven, aby dosáhl toho, co cítil, že je správné, aby dělal,“ vzpomínal jeho bývalý kolega. Ať už to bylo díky jeho aroganci nebo odlišnému názoru, než který měl jeho dobrodinec, Zarqáwí si držel al-Káidu od těla a měl s ní oportunistické vztahy až do roku 2004.

ANSÁR AL-ISLÁM

Jeden ze Zarqáwího zástupců v Herátu byl jeho jordánský spoluobčan, Abú Abdar-Rahmán aš-Šámí, který měl za úkol rozšířit jejich síť do severního Iráku přes Írán, aby vytvořili lenní panství po vzoru Tálibánu v částečně autonomním Kurdistanu. Ten byl tehdy chráněn před Saddámovou armádou a jeho vzdušnými silami tím, že zde byla mezinárodně vyhlášena bezletová zóna. Džihádistická skupina, kterou vytvořil aš-Šámí, byla známá jako Džund al-Islám. Okupovala pět set čtverečních kilometrů hornatého severu tohoto regionu a vládla více než dvěma stům tisícům lidí, kteří měli najednou zakázán alkohol, hudbu a satelitní televizi.

Po útocích z jedenáctého září a po začátku americké invaze do Afghánistánu se skupina Džund al-Islám spojila s jinými teroristickými buňkami a stala se z ní skupina Ansár al-Islám. Tento konglomerát měl dva cíle: baasistický režim v Bagdádu a Vlasteneckou unii Kurdistanu (Patriotic Union of Kurdistan – PUK) vedenou Džalálem Talabáním, který se později stal prezidentem postsaddámovského Iráku.

Jen pár týdnů před začátkem irácké války, 3. února 2003, pronesl ministr obrany Colin Powell projev v OSN a prohlásil, že usazení skupiny Ansár al-Islám v severním Iráku, které detailně popsala kurdská zpravodajská služba, je důkazem vazeb al-Káidy na Saddámův režim. Zarqáwího síť, zdůraznil Powell, vyráběla na svém území o velikosti pěti set čtverečních kilometrů ricin a chemické zbraně, zatímco Zarqáwí, kterého tento vysoký diplomat mylně označil za Palestince, strávil několik měsíců v Bagdádu, kde byl pod státním dohledem lékařsky ošetřen. Údajně mu museli amputovat nohu a nahradit ji protézou poté, co utrpěl vážné zranění během leteckého útoku v Afghánistánu.

Řada podrobností Powellova proslovu, některé více, některé méně důležité, byly později uvedeny na pravou míru poté, co americké síly vpadly do Iráku, kde se dostaly k mnoha zpravodajským materiálům a vyslechly řadu bývalých iráckých zpravodajských důstojníků, i když se v Bushově vládě našli i takoví, kteří nikdy Powellovým argumentům nevěřili. „První zprávy o Zarqáwím jsme získali v letech 1998 nebo 1999 a věděli jsme, co je zač,“ řekl nám Richard. „Když ho vylili z Afghánistánu, stal se z něj velmi brutální člověk, ale netušili jsme, že má namířeno do Iráku. Předpokládali jsme, že půjde zpátky do Jordánska. Co se týká jeho ‚hostování‘ v Iráku, nevěřím celé té bagdádské historce o nemocnici, jak nám ji podává vláda – zdá se, že spadá do kategorie ‚fantazie Dicka Cheneyho‘.“

I když odeslal aš-Šámího a ostatní herátské frekventanty do Kurdistanu, Zarqáwího vztah se skupinou Ansár al-Islám byl méně formální, než si Spojené státy myslely. Ve skutečnosti se zakládal právě na pragmatismu rotační kartotéky, který vedl Zarqáwího k vlastnímu vztahu s bin Ládinem. „Džihádisté získávají více z přátelství a známostí než z toho, že jsou na společném

seznamu, který říká, že patří ke stejné teroristické buňce,“ uvedl Richard. „Podívejte se na ISIS dnes nebo se podívejte na všechny ty skupiny v Sýrii, jak jsou zaměnitelné. Ansár al-Islám poskytl Zarqáwímu útočiště v [iráckém] Kurdistánu, protože jej znali a protože se jim líbil. Uvědomte si, že při sjednávání dohod s různými zločineckými nebo kmenovými entitami byl vždy dobrý.“

Když vstoupily Spojené státy a NATO do války v Afghánistánu, byl Zarqáwího tábor v Herátu obležen příslušníky Severní aliance podporované Západem a Zarqáwí utekl do Kandaháru, kde utrpěl menší zranění během leteckého útoku koaličních sil. Ale podle Ijáda Tubajsiho, jednoho z jeho dřívějších frekventantů, nešlo o těžké zranění nohy – zlomil si jen několik žeber. Zarqáwí a jeho konvoj, čítající zhruba tři sta radikálů, pak zemi opustili směrem do Íránu, kde zůstali týden ve městě Zahedan, než se přesunuli do Teheránu pod ochranu starého přítele: Gulbuddina Hekmatjára, což byl další užitečný kontakt, jež Zarqáwí získal během svého prvního výletu do Severozápadní pohraniční provincie.

NÚR AD-DÍN A IRÁK

Podle jednoho člena Zarqáwího doprovodu, „Abú Mus’ab viděl v Iráku novou arénu pro svůj džihád, široké pole působnosti. Očekával, že se zde postaví Američanům, když afghánská válka skončila a bůh všemohoucí mu dal sílu, aby se stal novým vůdcem džihádistů v Iráku... Tohle plánoval již dlouho.“ Sajf al-Ádil, bezpečností šéf al-Káidy, který lobbboval za to, aby udržel Zarqáwího připoutaného k této organizaci, později prohlašoval, že Jordáncovo rozhodnutí přesunout se do Iráku pocházelo v podstatě ze starodávné slavné islámské historie: „Myslím si, že to, co [Zarqáwí] četl o Núr ad-Dínovi, a začátek jeho tažení v Iráku hrálo značnou roli v tom, co ho ovlivnilo k odchodu do Iráku po pádu Islámského emirátu v Afghánistánu.“ Zdá se, že jej inspirovala historie vládcy z dvanáctého století Núr ad-Dína Mahmúda Zangího, který vládl jak nad Aleppem, tak i nad Mosulem, a byl oslavován jako hrdina druhé křížové výpravy. Zničil franské síly v jižním

Turecku a porazil křesťanského prince Raymonda de Poitiers v Antiochii. Poté Núr ad-Dín sjednotil Sýrii, když se oženil s dcerou atabega v Damašku.

Jeho vazal, kurdský vojenský velitel Saladin, kterého stále uznává mnoho současných džihádistů, se stal nejvyšším vládcem Mosulu. Než se vydal na cestu, aby se utkal s druhou křížovou výpravou, měl kázání ve Velké mešitě an-Núrí. Z tohoto ohledu bylo místo pro Bagdádího kázání z 28. června 2014 vybráno velmi pečlivě. Nejenže vzdal hold otci zakladateli státu ISIS Zarqáwímu, ale nepřímo zvěstoval znovusjednocení Aleppa a Mosulu pod černým praporem obnoveného islámského chalífátu.

PATRONÁT ÍRÁNU

Asi rok po svém odletu z Afghánistánu působil Zarqáwí v Íránu a v severním Iráku, ačkoliv cestoval po celé oblasti. V jižním Libanonu navštívil palestinský utečenecký tábor, kde verboval členy pro svou rychle se rozvíjející síť džihádistů a ve středním a severním Iráku se pohyboval na území komunit se sunnitskou většinou. Šádí Abdalla, bývalý osobní strážce bin Ládina, řekl později německým činitelům, že během této doby byl Zarqáwí v Íránu nakrátko zatčen, než jej zase propustili – tvrzení, o kterém jordánští představitelé říkají, že jej ověřili během cesty do Islámské republiky v roce 2003. Jak věří činitelé z GID, Zarqáwí rovněž odjel do Sýrie, kde se účastnil na spiknutí, jak zavraždit Foleyho za tichého souhlasu bezpečnostních složek Baššára Asada.

Záznamy z Ammánu, týkající se státní podpory Zarqáwího teroristických aktivit v období příprav na iráckou válku, si značně protiřečí s tím, co Powell tvrdil dříve. Není to Bagdád, na který by se měla Amerika zaměřit, říkali Jordánci, ale Teherán. Vysoce postavený zdroj GID sdělil magazínu Atlantic tohle:

„Zarqáwího známe lépe než on sám. A mohu vás ujistit, že nikdy neměl žádné vazby na Saddáma. Írán je zcela něco jiného. Íránci zastávají jinou politiku: chtějí ovládnout Irák. Součástí této politiky bylo podporovat Zarqáwího takticky, ale ne strategicky... Zpočátku mu dávali automatické

zbraně, uniformy, vojenské vybavení, když byl v armádě Ansár al-Islám. Nyní v podstatě nad jeho aktivitami a všeobecně i nad aktivitami al-Káidy jen zavírají oči. Íránci vidí Irák v rámci boje proti Američanům a obecně se Zarqáwího hodlají zbavit, hned jak budou Američané pryč.“

Tento postřeh obsahuje trojitou ironii.

Za prvé, Zarqáwího nastupující vláda teroru v Iráku se vyznačovala záměrem zabíjet nebo mučit příslušníky majoritní šíitské populace. To, jak věřil, by vytvořilo stav občanské války, která by přiměla sunnity, aby se v Bagdádu přihlásili o svoji ztracenou moc a prestiž a obnovili slávu Núr ad-Dína.

Za druhé, Írán se později pokusil „zbavit se“ v Iráku mnohem horších Zarqáwího následovníků a očividně a vychloubačně vedl pozemní válku proti ISIS prostřednictvím svých Revolučních gard i zástupných spojenců, těžce vyzbrojených a vycvičených iráckých šíitských milicí. Podle zpráv dokonce bombardovaly íránské válečné letouny pozice ISIS v Iráku.

Za třetí, finanční krytí Zarqáwího aktivit od Islámské republiky v letech 2001 až 2002 odpovídá lépe obvinění vzneseným Bushovou vládou proti Saddámovu režimu, že udržuje taktické spojenectví nebo přátelské dohody s al-Káidou. Tuto skutečnost měl zajímavou shodou okolností Zarqáwího kolega a současný mluvčí ISIS Abú Muhammad al-Adnání ve zprávě adresované Ajmanu Zawáhirímu z května 2014, několik měsíců poté, co al-Káida oficiálně oznámila rozchod se svojí bývalou odnoží. Bylo to z důvodu úcty k Zawáhirímu a ostatním džihádistickým veličinám, řekl al-Adnání, že „ISIS od svého založení neútočil na Rawáfíd (množné číslo od *ráfida* – šíité, pozn. překl.) v Íránu... Po dobu všech těch let v sobě potlačoval vztek a musel snášet obvinění z kolaborace s nejhorším nepřitelem, Íránem, že na něj neútočil a ponechal Rawáfíd žít v klidu, jednaje podle příkazů al-Káidy, aby chránil její zájmy a zásobovací trasy v Íránu. Ponechme na historii, že Írán má vůči al-Káidě nesmírný dluh.“

Zarqáwí a bin Ládín si nemuseli důvěřovat nebo se dokonce mít rádi, ale jejich partnerství vzniklo na základě společného cíle: odchod Spojených

států a jejich západních spojenců z Iráku. Ještě v říjnu roku 2002 předpovídal Zawáhirí válku, o které tvrdil, že se povede ne pro šíření demokracie, ale za účelem odstranění všech vojenských protivníků Izraele v arabském a islámském světě. O rok později napsal bin Ládín dopis lidu Iráku a v komuniké, vysílaném televizí al-Džazíra, jej vybízel, aby se připravil na okupaci prastarého islámského hlavního města a zavedení loutkové vlády, která „vydláždí cestu pro zřízení Většího Izraele“. Mezopotámie se stane epicentrem křížácko-židovské konspirace, která pohltí celý Blízký východ. Proti tomu radil bin Ládín městskou válku a „mučednické akce“ nebo sebevražedné atentáty a vydal globální výzvu k vytvoření armády mudžáhidů takového rozsahu, jaký nikdo neviděl od dob existence Maktab al-chadamát. Avšak tento apel v sobě obsahoval zvláštní dodatek. „Socialističtí nevěřící“ baasistického režimu Saddáma Husajna, řekl bin Ládín, byli cennými společníky v jakémkoliv boji proti Američanům. Aby uškodili „vzdálenému nepříteli“, byli takto džihádisté podněcováni, aby spolupracovali se zbytkem „blízkého nepřitele“, dokud nebude dosaženo konečného islámského vítězství. Důsledky schvalování islámsko-baasistické aliance budou smrtelné a dlouhodobé.

2

ŠEJCH ZABIJÁKŮ

ZARQÁWÍ A AL-KÁIDA V IRÁKU

ZKORUMPOVANÉ REŽIMY A TERORISTÉ SE DRŽÍ navzájem v chodu,“ poznamenala Emma Sky, britská poradkyně americké armády v Iráku. „Je to symbiotický vztah.“ Skutečně, protože přes veškerou snahu předstírat, že je neporazitelnou vojenskou silou, se ISIS spoléhal na pochybné ideologické či zástupné spojení ve větší míře, než by byl ochoten připustit. Když vpadly Spojené státy do Iráku, našel Zarqáwí některé ze svých nejvášnivějších stoupenců mezi zbytky jednoho z nejzřejmějších „blízkých nepřátel“, které již dříve sám označil za své protivníky: v baasistickém režimu Saddáma Husajna. Dnešní ohromující postup ISIS v severním a středním Iráku těžil do značné míry ze stejného uzavírání pragmatických dohod mezi blízkými stranami.

SADDÁMŮV DUCH

Bin Ládinův příkaz byl realizován v plné míře během prvních měsíců okupace Iráku, kdy měla americká armáda vážné problémy s rozpoznáním hybridní povahy povstání, kterému musela čelit. Saddám Husajn invazi do Bagdádu nečekal. Ale svůj režim důkladně připravil na jiný scénář soudného dne: další domácí vzpouru buď irácké šíitské většiny, nebo kurdské menšiny. Na podnět Spojených států obě tyto frakce na konci první války

v Zálivu povstaly, jen aby byly (za tichého přihlížení Američanů) brutálním způsobem zmasakrovány. S odhodláním, aby nemusel opět stát tvář v tvář podobnému revolučnímu kvasu, vytvořil Saddám v uplynulém desetiletí celý podzemní aparát pro boj s povstalcí a přijal preventivní opatření k posílení své konvenční vojenské odstrašující síly. Posílil jednu ze svých pretoriánských divizí, jejímž příslušníkům se říkalo Saddámovi fedajíni, a povolil, aby vznikla řada zástupných spojeneckých milicí. Ve své expertní knize o historii druhé války v Zálivu poznamenávají Michael Gordon a generál Bernard Trainor, že dlouho před tím, než přišel první americký voják do Iráku, „byla po celé zemi vytvořena síť konspiračních bytů, úkrytů se zbraněmi pro paramilitaristické síly, včetně materiálů na výrobu improvizovaných výbušnin... Ve svém důsledku šlo o protipovstaleckou strategii za účelem odrazit to, co viděl Saddám jako nejvážnější hrozbu své vlády.“

Muž, který se touto strategií podrobně zabýval a který pochopil, že mezi účastníky povstání, které propuklo po invazi, byli lidé ze starého režimu – a nikoliv „skupinky lidí na konci slepé uličky“, jak je nazýval americký ministr obrany Donald Rumsfeld –, byl plukovník Derek Harvey, důstojník vojenské zpravodajské služby, který pracoval v americké centrále speciálních jednotek Combined Joint Task Force 7 generála Ricarda „Ricka“ Sancheze v Iráku.

Harvey odhadl, že šedesát pět až devadesát pět tisíc příslušníků jiných pretoriánských Saddámových divizí, jako jsou Zvláštní republikánská garda, muchábarát (všeobecný pojem zahrnující představitele irácké zpravodajské služby), Saddámovi fedajíni a státem subvencovaní příslušníci milicí, přišlo naráz škrtnutím pera o zaměstnání, když se Paul Bremer, kterého dosadil Bush do čela Prozatímní koaliční správy (Coalition Provisional Authority – CPA), rozhodl, že iráckou armádu rozpustí. Mnoho z propuštěných důstojníků se připojilo k rodícímu se hnutí, které si vytklo za cíl vyhnat své vyvlastňovatele. Do jejich řad přibyli další neloajální Iráčané coby oběti kontroverzní politiky „debaasifikace“, kterou Bremer ohlásil deset dnů po svém přistání v Bagdádu.

Aby to bylo ještě horší, Saddám povolil v Iráku šedý trh, aby obešel sankce Spojených národů – což vyústilo ve státem tolerovanou síť organizovaného zločinu pod vedením jeho viceprezidenta Izzata Ibráhíma ad-Dúrího. Ad-Dúrí, člen súfijského řádu Naqšbandíja, který se prohlašuje za přímého potomka islámského chalífy Abú Bakra, se narodil ve městě ad-Dúr, poblíž Saddámova rodného města Tikrítu v severní irácké provincii Saláhuddín. Tento muž se v srdci země sunnitů ukázal jako šikovný baasistický podnikavec. A jako viceprezident také dokázal se svými súfistickými druhy ukrýt velké množství zbraní zpravodajských služeb i armády. To byla forma etnické záštity, která se po Saddámově popravě v roce 2006 promítla do vzniku Armády mužů řádu Naqšbandíja – jedné z nejsilnějších sunnitských povstaleckých skupin v Iráku, která později pomáhala ISIS s obsazením Mosulu v roce 2014.

Ad-Dúrí byl zkušený pašerák. Řídil gang zabývající se obchodem s lukrativními kradenými automobily. Do Iráku pašoval luxusní modely z Evropy přes jordánský přístav Akaba. Byl to podloudný obchod integrovaný shora dolů, jak nám sdělil Harvey, protože ad-Dúrí rovněž provozoval automobilové servisní dílny, v nichž se na těchto podloudně získaných autech prováděly úpravy. Jak dílny, tak i jednotlivá vozidla byla vybavena zařízením pro výrobu improvizovaných výbušnin na vozidlech (vehicle-borne improvised explosive devices – VBIED), což byly jedny z nejsmrtonosnějších zbraní používaných proti americkým vojákům v Iráku.

Saddám využíval před válkou i jiná protipovstalecká opatření. Máme určitý sklon považovat jeho režim za „sekulární“, což do určité míry byl. Ale po první válce v Zálivu se snažil svůj režim opevnit proti zahraničním fundamentalistickým oponentům, jako třeba iránským nebo i domácím mullůmá, kteří by mohli ohrozit jeho vládu na základě boje proti „blízkým nepřátelům“. Tudíž svůj režim islamizoval, doplnil na iráckou vlajku provolání „Alláhu akbar“ („Bůh je veliký“) a zavedl spoustu drakonických trestů, většinou na základě islámského práva šarí'y: zlodějům se usekávaly ruce, zatímco těm, co se vyhýbali vojenské službě, se uřezávaly uši. Aby je

bylo možné odlišit od zmrzačených veteránů z irácko-iránské války, vypálili jim saddámisté navíc žhavým železem kříže na čelo.

Posilování státní religiozity mělo jeden přidružený důvod: odklonit nebo rozptýlit kritiku ekonomiky, která byla ničena mezinárodními sankcemi. Ve snaze uměle snížit v Iráku počet nezaměstnaných byl zaveden zákaz zaměstnávání žen. Avšak nejdůležitější bylo, že Saddám spustil Islámskou náboženskou kampaň (Islamic Faith Campaign), která se snažila o spojení baasistické ideologie elit režimu s islamismem. Člověk, kterého pověřil dohledem nad touto konverzí, nebyl nikdo jiný než jeho kápo a pašerák automobilů ad-Dúrí.

Jak se dalo očekávat, Islámská náboženská kampaň byla frankensteinovskou slátaninou proselytismu a mafiánské ekonomiky. Někteří z iráckých novopečených věřících měli svoji každoroční náboženskou pouť do Mekky, hadždž, financovanou státem, zatímco ostatní byli podpláceni nemovitostmi, hotovostí a – přirozeně – drahými automobily. Plukovník Joel Rayburn, další důstojník americké zpravodajské služby, si všiml, že jeden z nechtěných důsledků Islámské náboženské kampaně byl zároveň nejlépe předpověditelný: „Saddám věřil, že do islámských škol posílá přesvědčené baasisty, kteří mu zůstanou loajální, když se jim podařilo získat místo v mešitách, ze kterých pak mohl režim monitorovat nebo manipulovat islamistickým hnutím. Ve skutečnosti došlo k pravému opaku. Důstojníci, kteří byli posláni do mešit, většinou nebyli baasismu až tak oddáni, a jakmile se setkali s učením salafistů, mnozí z nich byli loajálnější salafismu než Saddámovi.“

Jak poznamenal Rayburn, mnozí z těch, kdo tímto programem prošli, zjistili, že by se měli k leccemu ze své minulosti doznat, že by měli leccos odčinit, a tak se obrátili proti vlastnímu režimu a proti ideologii, která měla za úkol šířit myšlenky Islámské náboženské kampaně. Někteří z těchto „salafisto-baasistů“ dokonce dosáhli na posty v nové irácké vládě podporované Američany, zatímco dále potají pokračovali v antiamerickém terorismu. Jedním z nich byl Chalaf al-Ulajjan, vysoce postavený činitel v Saddámově armádě, než se stal jedním z vysokých vůdců skupiny

Tawáfuq, což byl sunnitský islamistický blok v postsaddámovském iráckém parlamentu. Mahmúd al-Mašhadání ukázal na pošetilost celé náboženské kampaně ještě před americkou invazí: stal se z něj stoprocentní salafista. Poté byl uvězněn za napadení režimu, který byl za Islámskou náboženskou kampaň zodpovědný. (V roce 2006 se pak al-Mašhadání stal mluvčím Irácké Rady zastupitelů – Council of Representatives of Iraq –, rok předtím, než se spolu s al-Ulajjanem zapletli do smrtelného sebevražedného atentátu – proti iráckému parlamentu.)

„Náboženská kampaň nespočívala jen v tom, že se lidé z baasistické strany jeden večer v týdnu zúčastnili náboženského školení a vypracovali své domácí úkoly jako takové,“ sdělil nám Harvey po více než deseti letech, které uplynuly od jeho první analýzy, kdo a co tvořilo irácké povstání. „Šlo o použití zpravodajských služeb, které měly proniknout do společnosti islámských učenců a pracovat s řadou náboženských vůdců, jako byl Hárith ad-Darí,“ prominentní sunnitský klerik z provincie Anbár a předseda Asociace muslimských učenců. „Dokonce i Abdulláh al-Džanábí,“ dodal Harvey a odkazoval tím na bývalého vůdce povstalecké skupiny Poradní výbor mudžáhidů (Mujahideen Shura Council) ve Fallúdži, „byl agentem iráckých zpravodajských služeb. Původně nebyl salafistou, za kterého jsme jej měli, ale spíše súfí s vazbami na ad-Dúrího a skupinu řádu Naqšbandíja. Skutečnou al-Džanábího podstatu jsme nerozpoznali. Nebyl vůbec náboženským extremistou, ale arabským nacionalistou. Tihle chlápci měli jednu věc společnou a tou byla vůle jejich kmene, jejich klanu a jich samotných. To byl sjednocující princip. Byla to identita sunnitských Arabů, tohle hledání ztracené moci a prestiže, což bylo motivem pro sunnitské povstání. Což uniká mnoha lidem, kteří se snaží tento stav charakterizovat. Když si promluvíte s šíity, ti chápou, o co tu jde.“

Po americké invazi utekli ad-Dúrí i značná část jeho baasistické sítě do Sýrie, kde se začlenili do režimu Baššára Asada. Navzdory mnohaletemu nepřátelství jeho otce Háfize se Saddámem pohlížel Asad na tyto utečence jako na agenty užitečné pro chaos, rezervisty pro terorismus a pro narušování Bushova experimentu výstavby národů v jeho sousedství. Sám